

IRAK

Ülke Raporu - Eylül 2019

EKONOMİK ARAŞTIRMALAR

arastirma@deik.org.tr

IRAK GÜNCEL VERİLER

GÖSTERGE	DEĞER	DÖNEM
GSYH (cari fiyatlarla)	224,2 milyar USD	2018
Büyüme*	%-1	2018
Nüfus	40,2 milyon	2018 (t)
Kişi Başı Gelir	5.882 USD	2018
Enflasyon	%0,4	2018
İşsizlik Oranı	%7,9	2018
Cari Denge / GSYH	%6,9	2018
Bütçe Dengesi / GSYH	%7,9	2018
İhracat	97,1 milyar USD	2018
İthalat	52,9 milyar USD	2018

Kaynak:Trademap, IMF, *Irak Merkez Bankası.

UYARI: Bu raporda yer alan her türlü veri, yazı, bilgi ve grafik Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu tarafından objektif, iyi niyetli ve güvenilir olduğuna inanılan ve kamunun erişimine açık bilgi kaynaklarından derlenmiştir. Söz konusu verilerdeki hata, güncellemeler veya eksikliklerden dolayı Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'nun ve çalışanlarının hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu bültende/raporda yer alan analiz, değerlendirme ve yorumlar ise sadece genel bilgilendirme amaçlıdır. Burada yer alan veriler ve bilgilerin tam ve doğru olduğu garanti edilemez. Bu raporun tamamen veya kısmen çoğaltılması ya da içeriğinin Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'ndan önceden izin alınmaksızın ifşa edilmesi kesinlikle yasaktır.

1. IRAK EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Petrol fiyatlarının yükselmesi ve jeopolitik risklerin azalması Irak ekonomisinin görünümünü iyileştiriyor...

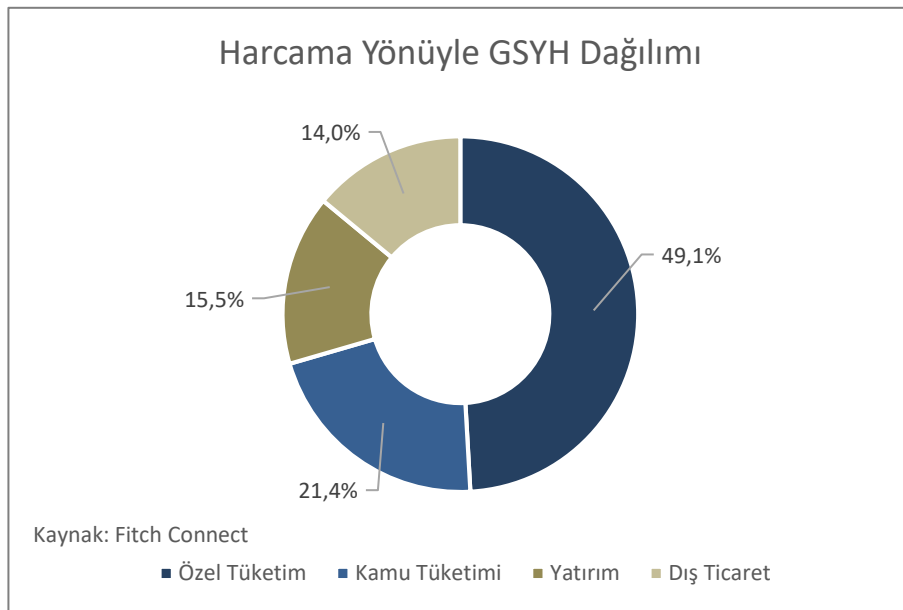
Irak ekonomisi 2018 yılında %1 küçülmüştür¹. Büyüme performansı 2017'deki %3,8'lik daralmayla kıyaslandığında ekonomik aktivitedeki gerilemenin 2018'de hız kestiği görülmektedir. Bölgedeki güvenlik endişelerinin azalması ve petrol fiyatlarının 2017'ye kıyasla yaklaşık %30 artması ekonomik aktivitedeki bozulmayı frenleyen temel unsurlar olmuştur. 2018-2022 dönemi için hazırlanan Irak Kalkınma Planında ilgili dönem için yıllık ortalama %7 ekonomik büyüme hedeflenmektedir.

2019 ve 2020 büyüme beklentileri Ortadoğu bölgesinden olumlu ayrışıyor...

2019 ve 2020 yıllarında büyüme oranının, genişlemeci kamu harcamaları ve toparlanan özel tüketim öncülüğünde, sırasıyla, %4,6 ve %5,3'e yükselerek Ortadoğu bölge büyüme ortalamasının üzerinde seyredeceği beklenmektedir². Bu beklentiler Irak ekonomisinin son 10 yıllık tarihsel büyüme ortalaması olan %7,6'nın altında kalınacağını gösterse de ekonomik aktivitedeki toparlanmanın başladığına işaret etmesi açısından olumlu değerlendirilmektedir.

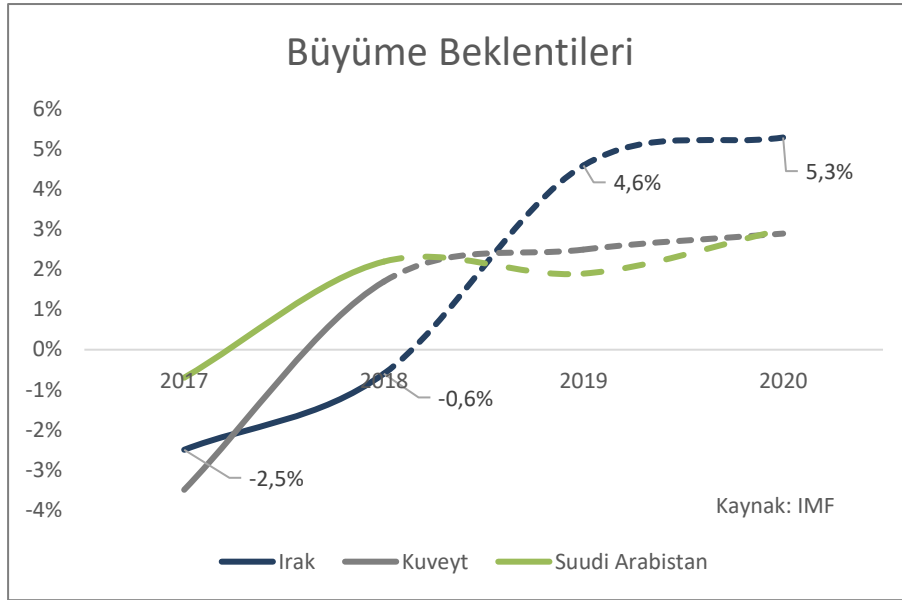
Irak GSYH'si bileşenlerinde özel tüketim harcamaları %49 ile en büyük paya sahiptir. Savaş döneminde göç ederek gelirlerini kaybeden 3 milyondan fazla Iraklı'nın tekrar evlerine dönmesinin ardından önümüzdeki dönemde özel tüketim harcamalarının artacağı tahmin edilmektedir.

Yatırım harcamalarının, ekonomide %15 gibi görece düşük paya sahip olmasına rağmen ülkede yakın dönemde oluşan alt yapı tahribatı, güven ortamındaki azalışa bağlı olarak yatırımların ertelenmesi ve üretimde çeşitlendirme ihtiyaçları nedeniyle büyümenin sürükleyicisi olması beklenmektedir.

¹ Irak Merkez Bankası

² IMF Tahmini

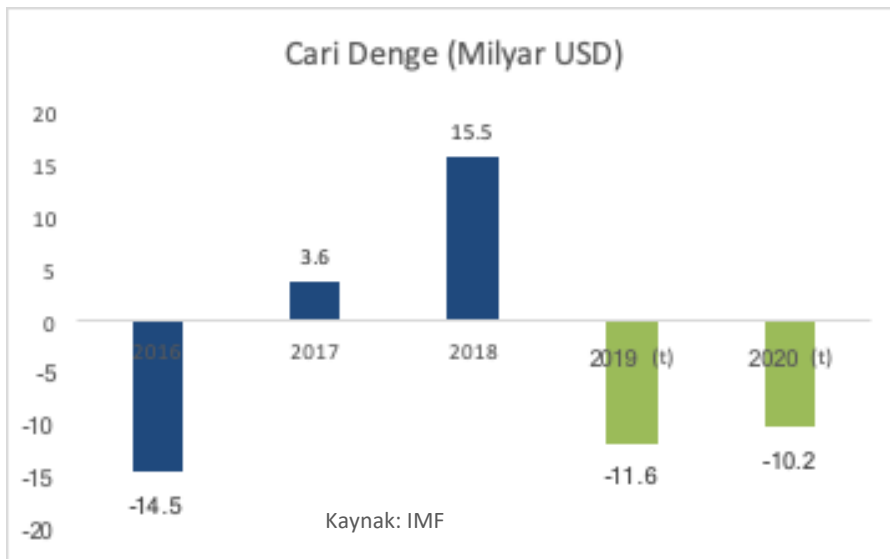

Olası riskler

Öte yandan siyasi istikrarsızlık, petrol fiyatlarında düşüş, bölge ve ülke içi güvenlik endişelerinde artış gibi senaryolar büyüme üzerinde aşağı yönlü risk oluşturabilir.

Cari fazlanın azalma eğilimine girmesi bekleniyor...

Irak ekonomisi 2018’de 15,5 milyar USD cari fazla vermiştir³. Önümüzdeki dönemde petrol fiyatı artış oranının yavaş seyredeceği beklentisine paralel olarak %98’i petrol kaleminden oluşan ihracatın yavaşlayacağı tahmin edilmektedir. Öte yandan, özel ve kamu tüketiminin güçlenecek olması ithalatı hızlandıracaktır. İthalatın ihracattan daha hızlı artması durumu cari fazlanın azalacağına işaret etmektedir. Buna paralel olarak 2018 için %6,9 olan cari dengenin GSYH’ye oranının 2019’da %-5,2’ye ve 2020’de %-4,2’ye gerilemesi beklenmektedir⁴.

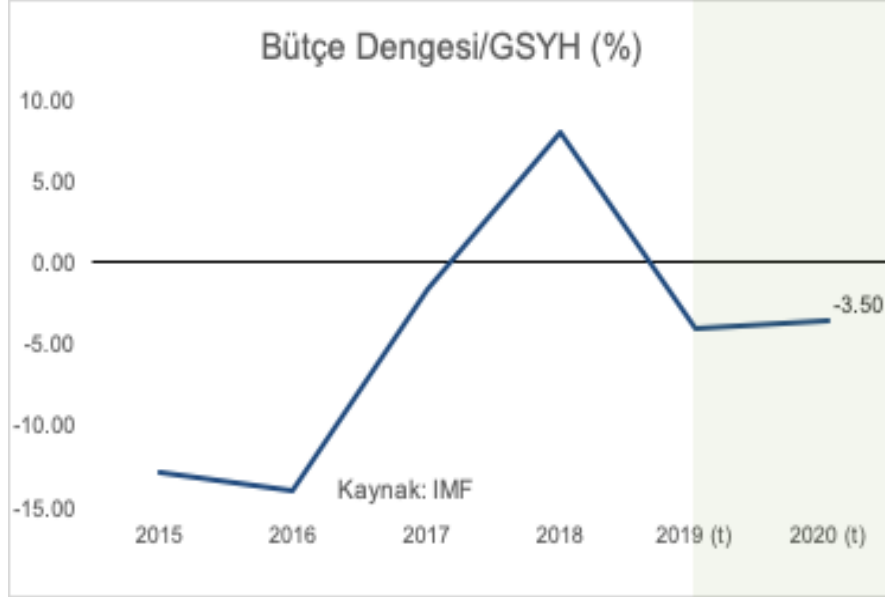

³ Kaynak: IMF

⁴ IMF Tahmini

Bütçe fazlasının bütçe açığına dönmesi bekleniyor. Bütçeye gelir toplamak artık zor...

2018'de bütçe fazlasının GSYH'ye oranı %7,9'a yükselmiş olsa da ilgili oranın 2019'da %-4,1'e 2020'de ise %-3,5'e gerilemesi bekleniyor. İhracatta olduğu gibi bütçe gelirlerinde de petrol kalemi %90'ın üzerinde paya sahip. Önümüzdeki yıllarda petrol fiyat artış oranının yavaş bir patikada seyredeceği beklentisi ve petrol gelirlerin bütçe gelirleri üzerindeki egemenliği, harcama kanadındaki planlanan artışı dengelemede yetersiz kılmaktadır.

2. IRAK DIŞ TİCARETİ

Dış ticarete normale dönüş...

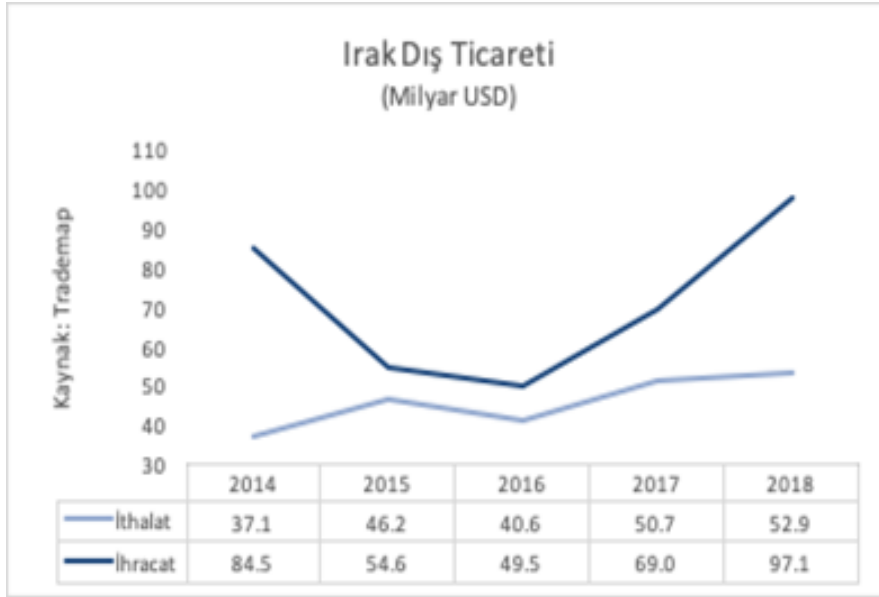
Son yıllarda Ortadoğu'da yaşanan güvenlik riskleri ve küresel petrol fiyatlarındaki düşüş Irak ihracatının 2013-2016 boyunca 4 yıl üst üste daralmasına neden olmuştur. Petrole dayalı ülke gelirlerindeki bu azalış tüketim talebini olumsuz yönde etkilemiş ve ithalat artış oranı 2013 ve 2014 yıllarında hızla momentum kaybettikten sonra 2015 ve 2016 yıllarında negatife dönmüştür. Ülke içi ve bölgesel risklerdeki azalış ile petrol fiyatlarının 60-70 USD bandına gelmesi neticesinde 2017 ve 2018 yıllarında hem ithalat hem de ihracat tekrar yükseliş evresine girmiştir.

2018 yılında %41 artarak 97 milyar USD'ye yükselen ihracat gelirlerine karşılık %4 büyüyerek 53 milyar USD'ye ulaşan ithalat sonucunda 44 milyar USD dış ticaret fazlası elde edilmiştir.

Irak'ın en fazla ihracat yaptığı ilk 3 ülke, yüksek enerji talebi olan, Hindistan (23,1 milyar USD) Çin (22,5 milyar USD) ve ABD'dir (12,1 milyar USD). Bu ülkelere yapılan ihracat toplam ihracatın %60'ını oluşturmaktadır. Türkiye (1,4 milyar USD) ise bu listede 11. sırada yer almaktadır.

95,4 milyar dolarlık petrol ürünleri ihracatı toplam Irak ihracatının %98'ini oluşturmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ihracat ürün gamının çeşitlendirilemediği ve dış ekonomik gelirlerin petrol fiyatlarına ve petrol üretimini etkileyecek risklere karşı aşırı hassas olduğu anlaşılmaktadır.

İthalat tarafında ise ilk 3 sırada yer alan ülkeler yakın coğrafyada bulunan BAE (11,3 milyar USD), İran (9 milyar USD) ve Türkiye'dir (8,3 milyar USD). İthal edilen ürün dağılımı ihracata kıyasla daha homojen olup elektronik, makine ve otomotiv gibi yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürünler ilk sıralarda yer almaktadır.

En Fazla İhraç Edilen 10 Ürün	2017 (Milyar USD)	2018 (Milyar USD)	Yıllık Değişim (%)	Toplam İhracat İçindeki Payı
Enerji	66,69	95,37	43%	98%
Altın ve Mücevher	1,94	1,39	-28%	1%
Yaş Meyve	0,15	0,11	-27%	0%
Alüminyumdan eşya	0,06	0,06	-5%	0%
Odun veya diğer lifli se	0,03	0,03	-20%	0%
Bakır ve bakırdan eşya	0,00	0,02	618%	0%
Ham deriler	0,03	0,02	-30%	0%
Makinalar	0,02	0,02	1%	0%
Elektrikli Cihazlar	0,02	0,01	-49%	0%
Plastikler	0,01	0,01	2%	0%

Kaynak: Trademap

En Fazla İthal Edilen 10 Ürün	2017 (Milyar USD)	2018 (Milyar USD)	Yıllık Değişim (%)	Toplam İthalat İçindeki Payı
Elektrikli Cihazlar	6,38	6,94	9%	13%
Makinalar	4,64	4,91	6%	9%
Otomotiv	2,84	3,14	10%	6%
Enerji	1,59	3,05	93%	6%
Plastikler	2,53	2,52	0%	5%
Altın ve Mücevher	4,38	2,46	-44%	5%
Demir-çelikten eşya	1,57	1,79	14%	3%
Tütün	1,75	1,70	-3%	3%
Süt Ürünleri, Yumurtala	1,45	1,36	-7%	3%
Eczacılık ürünleri	1,25	1,33	6%	3%

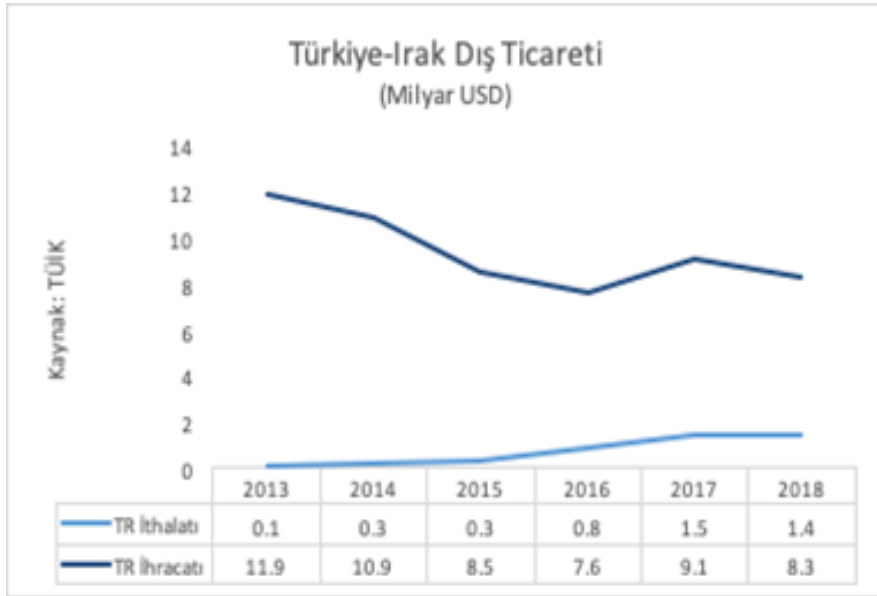
Kaynak: Trademap

3. IRAK TÜRKİYE TİCARETİ

Türkiye ikili ticarette dış ticaret fazlası veren ülke konumunda...

İhracat ve ithalat Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, 2018 yılında Türkiye'nin Irak'tan yaptığı 1,4 milyar dolarlık ithalata karşılık 8,3 milyar dolarlık ihracatla 6,9 milyar dolarlık dış ticaret fazlası elde ettiği görülmektedir. Irak'tan ithal edilen altın ve mücevherat ürünleri 1,25 milyar dolarlık tutarla toplam ithalatın %88'ini oluşturmaktadır. Irak'a en fazla ihraç edilen ürünler arasında altın ve mücevherat, değirmencilik ürünleri, plastik ve mobilyalar gibi aramalı ve düşük teknoloji ürünler yer almaktadır.

Irak ekonomisindeki toparlanma beklentisine paralel olarak Türkiye'nin de ihraç ettiği tüketim ve yatırım mallarına olan talebin önümüzdeki dönemde daha da güçlenmesi beklenmektedir.

Türkiye'nin İhracatında İlk 10 Kalem	Milyar USD
Altın ve Mücevher	1,13
Değirmencilik Ürünleri	0,60
Plastikler	0,46
Mobilyalar	0,46
Örme giyim eşyası	0,42
Hububat, Un ve Pastacılık Ürünleri	0,38
Süt Ürünleri, Yumurtalar	0,38
Elektrikli Cihazlar	0,35
Etler	0,32
Makinalar	0,31

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin İthalatında İlk 10 Kalem	Milyar USD
Altın ve Mücevher	1,25
Enerji	0,05
Alüminyumdan eşya	0,03
Bakır ve bakırdan eşya	0,02
Odun veya diğer lifli selülozik maddeleri	0,02
Plastikler	0,01
Ham deriler	0,01
Kurşun ve kurşundan eşya	0,00
Etler	0,00
Makinalar	0,00

3,4 milyar USD ihracat potansiyeli mevcut...

Türkiye'nin Irak'a yaptığı ihracatta yaklaşık 3,4 milyar USD tutarında ekstra potansiyel olduğu hesaplanmaktadır. Potansiyel teşkil eden ürünler ağırlıklı olarak gıda sektöründe olup, bununla birlikte mobilya, yapı malzemeleri ve tekstil ürünleri de üst sıralarda yer almaktadır.

Yüksek İhracat Potansiyeli Taşıyan İlk 30 Ürün	Milyon USD
Buğday unu/mahlut unu	346
Horoz ve tavukların parçalanmamış etler (dondurulmuş)	184
Yatak odalarında kullanılan türden ahşap mobilyalar	180
Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	147
Waffle ve gofretler	90
Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 V. için)	59
Halılar ve diğer yer kaplamaları; sent. / suni dokumaya elverişli maddelerden, hav yapısında, hazır	56
Diğer ekmekçi mamulleri	52
Domates; diğer şekilde (sirke, asetik asitten başka şekilde konserve edilmiş)	50
Ayçiçeği tohumu yağları (diğer)	48
Köşeli çubuklar (çentik, yiv, oluk vb şekil bozuklukları olan)	45
Vinil klorür polimerlerinden monofil, çubuk, profiller-eni kesiti >1mm	40
Tatlı bisküviler	39
Yüzey aktif diğer organik müstahzarlar (perakende)	39
Diğer çikolata, kakao içeren gıda müstahzarları	38
Margarin; diğer	38
Limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş)	36
Bulgur ve irmik; mısırdan	35
Sıvı dielektrik transformatörler güç<650 kVA	33
Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan (örme veya kroşe)	31
Kakao içermeyen diğer şeker mamulleri	31
Mermer, traverten ve su mermeri (yontulmuş/kesilmiş)	31
Mercimekler; kabuksuz (kuru)	29
Tişört, fanila, atlet, vb. giyim eşyası; dokumaya elverişli diğer maddelerden (örme veya kroşe)	27
Tüpler, borular, hortumlar (sert) propilen polimerlerinden	26
Plastikten tüp, boru ve hortum bağlantı elemanları	26
Mermer, traverten ve su mermeri (işlenmiş/yontulmamış)	23
Diğer şekillerdeki sabunlar	22
Bulgur	19
Margarin (sıvı margarin hariç)	18

Kaynak: Trademap

4. IRAK KALKINMA PLANI

2018-2022 dönemi için hazırlanan Kalkınma Planı genel olarak petrol dışı gelirlerin artırılması için sanayi ve tarım sektörlerinin teşvik edilmesi ve bu sektörlerin ihtiyaç duyduğu altyapı yatırımlarının yapılmasına yönelik hedefleri içermektedir. Petrol dışı sektörlerin ekonomik hasıla içindeki payının %40'a çıkarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan projelerin finansmanı için petrol gelirlerinin ağırlıklı olduğu mevcut kaynakların dışında başka finansman kaynaklarının aranması ve bulunan kaynakların yalnızca stratejik proje ve sektörler için kullanılması düşünülmektedir. Bununla birlikte, sektörel hedeflerin neredeyse tamamında özel sektörün üretime ve ülke projelerine katılımının artırılması istenmektedir.

Öte yandan, Irak yönetimi her ne kadar petrol dışı üretimi destekleyerek petrol gelirlerine olan bağımlılığı azaltacağını açıklasa da hem sektörel büyüme beklentilerinde hem de ihtiyaç duyulan yatırımların sektörel paylarında enerji sektörünü ön plana çıkarmıştır. Buna göre 2018-2022 döneminde petrol üretiminin yıllık %7,5 büyüyeceği petrol dışı üretimlerin ise ortalama %6,1 artacağı beklenmektedir. Nihai yıllık büyüme hedefinin %7 olduğu göz önüne alındığında petrol dışı sektörlerin büyümesi manşet büyüme oranının altında kalmaktadır. Bu durum petrol dışı

sektörlerin üretim yönlü GSYH içindeki payının düşeceğine işaret etmektedir. Nitekim hedeflenen ekonomik büyüme için ihtiyaç duyulan yatırımların sektörel paylarında da petrol %38,4'lük oldukça yüksek pay almaktadır. Planda gösterilen yatırımların sektörel dağılımı petrol dışı sektörlerin üretimdeki payının artırılması hedefi ile çelişmektedir.

Irak Kalkınma Planı Ticaret Politikası Hedefleri

- 1 Yerli ürünlerin rekabet gücünün artırılması
- 2 Bütçe gelirlerinin artırılması
- 3 Ödemeler dengesinde istikrarın sağlanması
- 4 Yerli üretimin iyileştirilmesi
- 5 Mal ihracatının teşvik edilmesi
- 6 Tarım ve sanayi üretiminin artırılması
- 7 Irak'taki tüm ekonomi politikalarında koordinasyonunun sağlanması

Irak Kalkınma Planı Hedefleri

	Sektörlerin GSYH Payı		Büyüme Hızı	İhtiyaç Duyuyulan Yatırımların
	2018	2022	Tahminleri 2018-2022	Sektörel Payları
Tarım	2.1	2.2	8.4	3.4
Petrol	56.1	57.3	7.5	38.4
Madencilik	0.2	0.1	1.0	0.01
Sanayi	0.9	1.1	10.5	2.2
Elektrik & Su	1.1	1.1	6	9.2
İnşaat	7.5	7.5	6.8	5.5
Ulaştırma & Haberleşme	7.8	7.9	7	17.9
Ticaret	8.4	8.9	8.3	3.9
Finans & Sigorta	5.7	4.8	2.6	2.6
Hizmetler	10.1	9.2	4.5	16.9
Toplam	100	100	7	100

Kaynak: Irak Planlama Bakanlığı

5. ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

İNŞAAT

Irak inşaat sektöründe büyümenin hızlanması bekleniyor...

Petrol gelirlerindeki toparlanma ve ülkenin yeniden imarı için sağlanan fonlar bu beklentiyi destekleyen faktörlerdir.

Ülkenin hayati fonksiyonlarını gerçekleştiren hastane, havaalanı, baraj, yol, enerji tesisleri ve altyapı gibi birçok alanın tekrar inşa edilmesi kamu bütçe harcamalarında önceliklendirilmiştir. Enerji ve ulaştırma altyapı yatırımları ise bu harcama kalemleri arasında en ön sırada yer almaktadır.

Şubat 2018'de yapılan Irak'ın yeniden imarı için düzenlenen konferansta 30 milyar USD'lik finansman taahhüdü sağlanmıştır. 2019-2023 döneminde Irak İnşaat sektörünün yıllık ortalama %6,9 büyüme kaydedeceği tahmin edilmektedir.

Sektörün önümüzdeki 10 yıllık dönemde güçlü büyüme vaat etmesi Türk müteahhitleri için fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte, inşaat sektörünün çimento, demir/çelik, yapı malzemeleri, plastik, beyaz eşya, tekstil ve otomotiv gibi pek çok sektörle yüksek ileri/geri bağlantıya sahip olduğu göz önüne alındığında Türkiye’den yapılan ithalatta da ilgili sektörler için güçlü talep oluşacağını değerlendirilmekteyiz.

Riskler

Olası siyasi istikrarsızlık, ülke içi ve bölgesel güvenlik endişelerinin tekrar artması ve petrol fiyatlarının durağanlaşması senaryoları kamu eliyle yapılacak harcamalar üzerinde aşağı yönlü risk teşkil etmektedir.

İnşaat Sektör Tahminleri				
Gösterge	2019 (t)	2020 (t)	2021 (t)	2022 (t)
İnşaat Sektörü Büyüklüğü (Milyar IQD)	19,6	21,9	24,2	26,6
İnşaat Sektörü Reel Büyümesi YY	10	8	6	5,2
İnşaat Sektörünün GSYH Payı	7,2	7,4	7,5	7,7

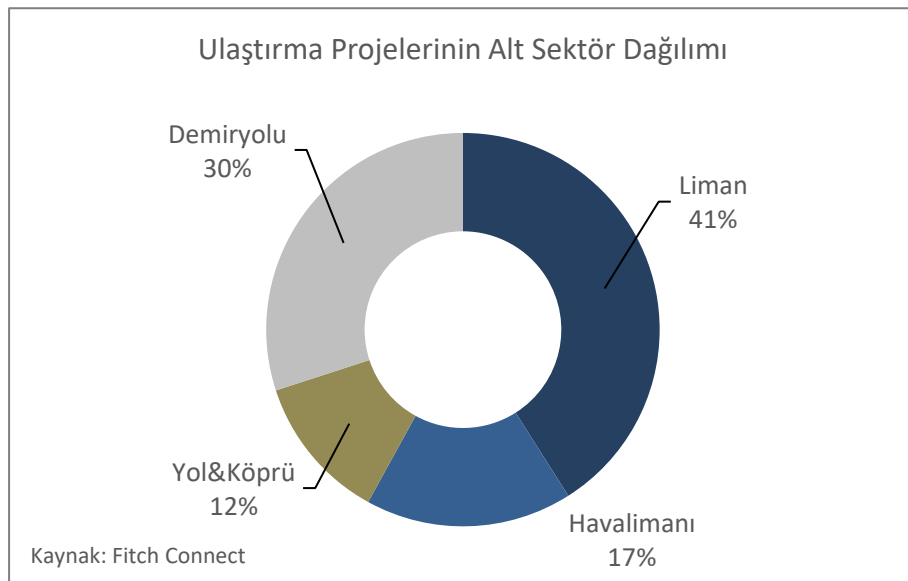
Kaynak: Fitch

Ulaştırma Altyapı Yatırımları

Uzun yıllar süren siyasi, güvenlik ve ekonomik istikrarsızlıklar nedeniyle Irak ulaştırma altyapısı büyük projelere ihtiyaç duymaktadır.

Havalimanları

Başta Bağdat, Basra ve Najaf olmak üzere birçok şehirde bulunan mevcut havalimanlarının büyütülmesi ve yenilenmesi planlanmaktadır. Irak yönetimi uzun vadeli proje stokunda yer alan bu havalimanı yatırımları için 50 milyar USD’lik bir harcama hedeflemiştir.

Karayolları

Irak Ulaştırma Koridoru projesi karayolu altyapı yatırımlarında en fazla dikkat çeken proje olarak öne çıkmaktadır. Aralık 2013'te Dünya Bankası bu proje için 355 milyon USD'lik finansman sağlama kararı vermiştir. Projenin ilk fazında Irak'ın 384 milyon USD ve İslam Kalkınma Bankası'nın da 217 milyon USD tutarında finansman sağlaması beklenmektedir.

Konut ve Konut Dışı Yatırımlar

Enerji altyapı yatırımları ekonomik aktiviteye sağladığı katkılar nedeniyle konut dışı yatırımların ana sürükleyicisi olması öngörülmektedir.

Şubat 2019'da Ürdün ve Irak arasında ticaret ve yatırım iş birliğini baz alan bir sanayi bölgesi oluşturulması üzerinde anlaşılmıştır. İlgili yatırımla Irak sanayiinin Ürdün serbest ticaret anlaşmalarından yararlanarak ticaretini geliştirmesi amaçlanmaktadır.

Mart 2019'da Irak ve Kuveyt arasında 86,3 milyar USD'lik hacime sahip olacak bir serbest bölge oluşturma görüşmeleri başlamıştır. Silky City adı verilen bu bölgede eğitim, finans, eğlence ve ekolojik şehirler inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda olimpik stadyum, rezidanslar, hoteller ve alışveriş merkezleri yapılması planlanmaktadır.

Konut

Konut yatırımlarında Irak yönetiminin ülkenin konut açığını göz önünde bulundurarak harcamalarda bulunacağı değerlendirilmektedir.

2019 itibarıyla, Irak konut piyasasında 2-3 milyon arasında konut ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir. Konut açığı daha çok düşük ve orta gelirli hanelerde ağırlık kazanmaktadır. Konut talebinin uzun yıllardır karşılanamaması nedeniyle sektörde hızlı fiyat artışları yaşanmıştır.

Irak yönetimi 2010 yılında konut talebinin karşılanması için 183 milyar USD'lik Ulusal Kalkınma Projesi bütçesinden 32 milyar USD pay ayırmıştır. Ancak 2016 yılına kadar yaşanan savaşlar ve petrol gelirlerindeki azalma nedeniyle hedeflenen bütçeden yalnızca 4 milyar USD kullanılmıştır. Yakın zamanda açıklanan mega projelere rağmen açığın kısa ve orta vadede kapatılamayacağı değerlendirilmektedir.

2018-2022 dönemini kapsayan Irak Kalkınma Planında 700 bin adet konut yapımının tamamlanması hedeflenmiştir.

Öne Çıkan Projeler

Proje Adı	Alanı	Milyar USD	Özel/Kamu
Al-Diwaniyah Uluslararası Havalimanı	Havalimanı	1,4	Kamu
Aqaba (Ürdün) - Bağdad (Irak) Demiryolu Hattı	Tren	-	Kamu
Bağdat - Türkiye Otoyolu	Yol & Köprü	1,2	Kamu
Bağdat Mono Monoray	Tren	1,5	Kamu
Bağdat-Baquba-Kerkük-Erbil-Musul Demiryolu Hattı	Tren	8,7	Kamu
Bağdat-Basra Hızlı Tren Hattı	Tren	10,0	Kamu
Bağdat-Kut-Umara-Basra Demiryolu	Tren	13,7	Kamu
Dry Canal Otoyolu, Basra - Bapdat	Yol & Köprü	3,0	Kamu
Dry Canal Otoyolu, 2. Faz	Yol & Köprü	4,0	Kamu
Expressway No. 1 Rehabilitasyon	Yol & Köprü	1,0	Kamu
Grand Faw Limanı, Basra	liman	6,0	Kamu
Khoramshahr (İran) - Basra (Irak) Demiryolu Hattı	Tren	0,6	Kamu
Musul-Duhuk-Zakho-Türk Sınır Demiryolu Hattı	Tren	2,6	Kamu
Musaib-Kerbela-Najaf-Semawa Demiryolu Hattı	Tren	3,2	Kamu

Kaynak: Fitch Connect

GIDA

Irak'ın tahıl, sebze ve meyve ekili alanları göz önünde alındığında tarım sektörünün oldukça düşük hasat ve üretim değerlerine sahip olduğu ve iç talebi karşılamada yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle ülkenin gıda alanındaki ithal bağımlılık oranı oldukça yüksek seviyede bulunmaktadır.

Nitekim, 2018'de Irak 125 milyon USD'lik gıda ihracatına karşılık 10 milyar USD'lik ithalat gerçekleştirmiş ve ihracatın ithalatı karşılama oranı %1 gibi oldukça düşük seviyede kalmıştır. Ürün bazında bakılacak olursa, ithal bağımlılık oranı şekerde %99,86, yağda %82,96, süt ürünlerinde %50,31 ve pirinçte %15,60'dır.

Önümüzdeki dönemde Irak gıda ithalat talebini destekleyecek birtakım yapısal ve konjonktürel faktörler bulunmaktadır.

Yapısal tarafta, Irak nüfusunun yıllık yaklaşık %2,5 gibi çok güçlü nüfus büyüme hızına sahip olması ülkedeki gıda talebinin gıda arzından daha hızlı artacağına işaret etmektedir. Bununla birlikte, kırsal kesimde yaşayıp gelirlerini tarımsal üretimden sağlayan kesimde kente göç etme eğilimi olması gıda arzında aşağı yönlü baskı oluşturmaktadır.

Konjonktürel tarafta ise, savaş nedeniyle göç eden 3 milyon Iraklının tekrar evlerine dönmeye başlamasıyla birlikte gelir kazanma ve harcama yapma eğilimlerinin artacak olması gıda harcamalarında talebi güçlü tutan faktör olarak öne çıkmaktadır. Buna ek olarak, enerji gelirlerindeki toparlanma devletin gıda açığını finanse etme gücünü artırmaktadır.

2018-2022 dönemini kapsayan Irak Kalkınma Planında tarım sektörünün ekonomik hasıladaki payının 2022'ye kadar %5,2'ye çıkması (2015 payı %4,5), sektör büyümesinin ise %8,4'e kadar yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Öte yandan, Irak yönetimi 2019 yılında yerli üretimi desteklemek amacıyla birkaç ürüne 1 yıl süreyle ithalat yasağı koymuştur. Yasaklanan ürünler arasında tuz, erişte, makarna, yumurta ve dondurma yer almaktadır. Irak'ta ciddi anlamda gıda arzı açığı bulunurken ilgili ürünlere ithal yasağı uygulanmasını yerleşme hamlesi için yetersiz bir adım olduğunu değerlendiriyoruz.